

JANE KRAMER

başından beri çözümlenmiş ve kendine uygun hale getirmiş ülkelerde, kendilerini göçmeni olan ya da göçmenlerin gelebileceği bir ülke olarak görmeyen ülkelerde yaşamak konusudur. Bu tür ülkelerin göçmenleri barındırabilmek için kendilerini değiştirebilme veya daha önemlisi bölünmüş "post modern" bir dünyada kendilerini değiştirmeden varlıklarını sürdürüp sürdüremeyecekleri tartışmasıdır.

Yabancıların talepleri ile çelişen ev sahibi ülkelerin yer aldığı bir uygarlıkla ilgili bir tartışma...

Tartışılan konu aynı zamanda bir zamanlar asimilasyonları engellenen insanların bu asimilasyonu reddettikleri ve ayrı bir statü talep ederek bizim yasa ve Aydınlanma demeyi seçtiğimiz değerleri, terk ettikleri ülkelerdeki yasa, değer ve uygulamalara uyacak şekle getirilmesini istediklerinde neler olacağı konusudur. Hatta sığınma, iş, oturma ve dahası yurttaşlık hakkı isteyip elde ettikleri laik devletlerin özgürlüklerine karşı geride bıraktıkları ülkelerin teokratik müeyyidelerini canlandırmayı talep etmeleriyle ortaya çıkan sorunların tartışmasıdır.

İngiliz müslümanları arasında Salman Rüşdi'ye karşı Fetva'nın benimsenmesi de, buna örnek bir olaydır. İngiltere'de *Şeytan Ayetleri*'nin yasaklanması talebi. Ya da Fransa'da bazı Afrikalı göçmen grupları arasında hala süren kız çocuklarının yasal olmayan bir biçimde sünnet edilmesi. Bu

göçmenler, *Avrupa*'da oldukları sürece, "Avrupalı olma" denen şeyin bir parçasını oluşturduklarını iddia ediyorlar. O halde, Avrupalı kimdir?

Amerika Birleşik Devletleri ile kıyaslama yapmak kolay değildir. Her şeyden önce Amerika'da göçmen olmak, ya da göçmen olmuş olmak, ya da göçmen ana babaya ya da büyükannelerle büyükbabalara sahip olmak, Amerikan Yerlileri dışında herkesin paylaştığı bir deneyimdir böylelikle "Amerikalı" ortak tanımının, Amerikalıları ayırteden farklılıkların herhangi biri kadar güçlüdür. Amerika'nın şimdiki başarısızlığının nedeni siyahların ya da Latin kökenlilerin, ya da aslına bakarsanız kadınlarla eşcinsellerin "çok-kültürlü bir devlet" ya da

"blood and soil". Now they argue about what "being European" means. They argue about the rights of "foreigners" in Europe and to Europe – and about whether it is "European" to reject foreigners at precisely the moment those foreigners need a Europe most.

The argument today has left politics and even economics and entered what at our most euphemistic, we call culture. It is about being an immigrant in countries where identity – or at least the myth or ideology of identity – has always been something settled, something particular, countries that never thought of themselves places for, or even with, immigrants. It is about whether those countries can transform themselves to accommodate immigrants now, or should transform themselves, or, indeed, will survive in a fractal "postmodern" world without transforming. It is about the civilization of hosts in conflict with the demands of strangers.

It is also about what happens when immigrants we once kept from assimilating start demanding not to assimilate – start demanding separate status, demanding that our laws and what we like to call our Enlightenment values be suspended or changed to conform to the laws and values and practices they left behind, demanding the right even to invoke their own theocratic sanctions against the freedoms of secular states in which they have requested, and received, asylum, or work or residence or even citizenship.

The embrace of the Fatwa against Salman Rushdie among British Muslims is a case in point. The demand, in England, that *The Satanic Verses* be banned. Or the illegal circumcision of female children that persists among some Africa immigrant groups in France. Those immigrants are saying that as long as they are in Europe, they are part of what "being European" means. So who, in the end, is European?

There is no easy comparison with the United States. First of all, in America being an

JANE KRAMER

“yaratıcı ayrılıkçılık” üzerine ya da o sıralarda moda olan terim her ne ise onun hayalini kurmalarını nedeni – bu ortak tanımı bütünlüğün bir parçası haline getirmek, ya da asimile etmek ya da desteklemekle ilgili bir başarısızlık, ya da, daha doğrusu “çok-kültürlü” olma yolunda bir başarısızlık değil de, bütünleşmeye ya da asimile olmaya olanak vermekle ilgili bir başarısızlıktır. Amerikan rüyası çeşitli uluslardan kişilerin kaynaştığı bir potaydı, bir dizi getto değil.

Göçmen hayatının trajedileri İtalya, ya da Almanya ya da Salvador’u “yitirmek” değil, Amerikalı olamamaktı. Kim olduğunuz biraz da eskiden ne kadar yoksul olduğunuz ve ne kadar baskı altında olmuş olduğunuza bağlıydı ve bu geride, yani Avrupa’da bırakmak istediğiniz bir şeydi. Onun için de ben, Amerika’da yerli kültürlerini yitirme konusunda konuşmaya hakkı olanların sadece herkesten önce orada olan Amerikan yerlileri ile, köle olarak getirilen ve daha başlangıçta rüyanın dışında bırakılan Afrikalıların torunları olduğuna inanıyorum. Avrupa ise çok farklı. Göçün gerçekleri ne olursa *olsun* (ki onbeş milyon göçmen işçi bir gerçektir) Avrupalılar Avrupalı olmanın göçmen *olmamakla* çok ilgisi olduğuna, Avrupalı olmanın beyaz olmak anlamına geldiğine ve Aydınlanma ile Fransız Devrimi’ne ve laik devletin kurumlaşmasına rağmen, “Hıristiyan” olmayla ilgisi olduğuna da ısrarla inanmışlardır. Avrupalı gibi görünmek ve Avrupalı gibi davranmakla ve kökleri belirli bir yere tutunan, dünyaya ilişkin ortak varsayımlarla beklentilere ve hayallere sahip çok özel bir Avrupa tarihine bağlanmakla da ilgiliydi. Başka birisinin bahçesinden aldığınız yeni malzemelerle daha kıvamlı hale getirebileceğiniz bir çorba değildi.

İşte bunun içindir ki şimdi Avrupa’daki insanların şoku da, kendi “göçmen sorunları”nı keşfetmekten değil (herkes, çok önceden beri bir göçmen sorunu olduğunu biliyordu), insanların hâlâ bir göçmen sorunu karşısında bu derece hazırlıksız olduklarını keşfetmelerinden kaynaklanıyor. İnsanların, onlarca yıl boyunca süren göçlere, göç yasalarına,

immigrant, or having been an immigrant, or having had parents or grandparents who were immigrants, was an experience that all Americans but the Native Americans shared, and was part of the common definition of “American”, as powerful in the end as any of the differences that kept Americans apart. The failure of America now – the reason black people and Hispanic people or for that matter women people or gay people are fantasizing about a “multi-cultural state” or about “creative separatism” or about whatever the fashionable code word happens to be – has to do with a failure to integrate or assimilate and corroborate that common definition, or, more accurately, to be allowed to integrate or assimilate, not a failure to be “multi-cultural”. The dream was a melting pot, never a set of ghettos.

The tragedies of immigrant life had to do with not becoming American, not with “losing” Italy or Germany or Salvador. Who you had been was a little like how poor you had been, or how oppressed you had been – it was something you wanted to have left behind in Europe. This is why I think the only people in America who can talk with authority about the loss of native culture are the Native Americans who were there first, and the grandchildren of the Africans who were brought as slaves, and excluded from the dream to begin with.

Europe is so different. Whatever the realities of immigration were – and fifteen million immigration workers is a reality – Europeans have persisted in believing that being European had a lot to do with not being an immigrant; that it meant being white, and, despite the Enlightenment and the French Revolution and the institution of the secular state, with being “Christian”. It had to do with looking European and acting European and having a very particular European history, which was rooted in place and in common assumptions and expectations and illusions about the world. It was not something

JANE KRAMER

göçmenlere karşı şiddet hareketlerine ve hatta bazen göçmenlerden gelen şiddet hareketlerine rağmen, şimdi göçmenler Avrupa hayatının bir gerçeği haline geldiklerine göre, Avrupa'nın oluşturacağı ya da oluşturmak istediği toplumun nasıl bir toplum olduğu yolunda çok az gerçek tartışma yürütmesiyle ilgili.

Birkaç yıl önce Yahudi mezarlığının saldırıya uğradığı ve bu yılın başlarında bir Arap dükkanına yapılan saldırıda bir Kuzey Afrikalı'nın vurulduğu Carpentras'da, insanlara eğer göçmen sorununun ne zaman dayanılmaz hale geldiğini sorarsanız, genellikle size belediyenin karşısındaki parkın bankları insanlara az gelmeye başladığı zaman diyeceklerdir. Bu, sorunu hafife alan bir cevap değil; karmaşık, ciddi bir cevap.

Parkta yaklaşık altı uzun bank var. Gündüzleri yaşlılar bunlardan yararlanır, yaşlı kadınlar güneşlenir, yaşlı emekliler güvercinleri beslerlerdi. Derken Arap çocuklar okuldan kaçıp buraya gelmeye başladılar. Buna rağmen birkaç yıl önceki o sakin günlerde herkese yetecek kadar bank vardı. Arap çocuklar yaşlı bir Carpentraslı oturacak yer aradığında, yerlerinde oturmaya devam etmeyecek kadar sağduyuluydular. Sonra işler bozulup da işsizlik artınca, Arap erkekler de gelmeye başladı. Umutsuz ve dikbaşlıydılar ve zaten kadınlara yer vermezlerdi. Ulusal cephe, yaşlı kadınlara ne olursa olsun, bu yerlerin onlara ait olduğunu, sahip çıkmalarını söyledi. Müslüman Kardeşler de Araplara "Hayır, bu yerler sizin" dediler. Banklar siyasi bir anlam kazanmıştı.

Şimdi Fransız kentlerin bir çoğunda Ulusal Cephe Fransızları ilgilendiren projelerde ne kadar güçlü ise, Müslüman kardeşler de göçmenlerle ilgili projelerinde aynı oranda güçlü. Le Pen, Dreux kentinde bazı kişileri elektrik süpürgesi satıcısı kılığında Fransızların oturduğu blok apartmanlara gönderip orada oturan ve çoğu işsiz olan işçilere kentteki tüm Cezayirlilerin onlarıkinden daha iyi, daha yeni ve daha pahalı bir elektrikli süpürge alabilecek durumda olduğuna inandırarak yerel yönetim ve milletvekilini devirmeyi başardı. Sağcılar kent meclisini

you thickened or enriched, like a soup stock, with new ingredients from somebody else's garden.

This is why the shock in Europe now has less to do with people discovering their "immigrant problem" – everybody knew, long ago, that there was an immigrant problem – than with people discovering that they were still so unprepared for their immigrant problem. It has to do with people realizing that, despite decades of immigration and legislation about immigration and violence against and sometimes from immigrants, there has been so little real debate about the kind of society Europe is going to make, or even wants to make, now that immigrants are a fact of European life.

In Carpentras – where the Jewish cemetery was violated a few years ago, and where a North African was shot earlier this year during an attack on an Arab shop – you ask people when the immigrant problem became intolerable and they usually say it was when there were too many people for the benches in the park opposite the *mairie*. This is not a light response; it is a complicated, serious response.

There are about six long benches in the park. During the day, the old used them – old ladies taking the sun, old pensioners feeding pigeons. Then the Arab kids started coming, slipping out of school. But there were still enough benches, and besides, in these halcyon days a couple of years ago, the Arab kids were said to know better than to keep their seats if an old Carpentrasien was looking for a place to sit. Then when times got hard, and work was short, the Arab men came to the park, and they were bitter and defiant, and didn't give up their seats to women anyway. The *Front National* told the old ladies that, whatever happened, the seats were theirs. Hang on to them. The Muslim Brothers told the Arabs, no, that the seats were theirs. The seats were political.

Now in most French towns, the Muslim Brothers

JANE KRAMER

III

ele geçirdiler. Sonra Müslüman Kardeşler göçmen projelerini ele geçirdi. Arap çocuklar okuldan alınıp Kuran kurslarına yazdırıldı, Fransız çocuklarla oynamaları yasaklandı. Fransız çocukların da onlarla oynaması yasaklandı. Çeteler kuruldu. Çatışmalar başladı. Kent bölündü. Derken sosyalist bir milletvekili ve eski belediye başkanı olan hanımın, oradaki bir hanımdan hoşlandığı ortaya çıktı ve bu olay Le Pen'in ekmeğine yağ sürdü. Besbelli ki Le Penciler açısından kadınların birlikte olması, Arap olmak gibi bir şeydi, yani "Fransız" değildi. Onların tabiriyle Dreux'un düşmesi bir yıldız kaymasından daha kısa sürdü. Carpentras, taşradır orada daha yumuşaktır geçişler. Ama orali Cezayirli de yaşlı hanımları görünce, ayağa kalkmaktan vazgeçtiler ve Mont Ventoux yakınlarında bazı tutucu Hıristiyan keşişler (milliyetçi, ayrılıkçı Müslüman Kardeşler'in çok-kültürlü bir izdüşümü bunlar) manastır arazisinde yararlanarak paramiliter eğitim veriyorlar. Bayraktan ve haçtan söz ediyorlar ve yüzlerce yıl önce, anti-semitik olduğu gerekçesiyle kilise tarafından yasaklanmış bir İncil kullanıyorlar.

Yani bir bakıma, oralılar her şey parktaki banklarla başladı derken pek de haksız sayılmazlar.

Geçen yaz Paris Belediye Başkanı Jacques Chirac, Goutte d'Or'daki bir projede çalışan hayali bir Fransız işçisinin, "üç ya da dört karılı ve yirmi çocuklu bir Arap komşusunun - aynen bu laflarla - hiç çalışmadan elli bin franklık sosyal yardım çeki aldığını görünce bir de buna bütün o gürültü ile "koku" eklenince nasıl çıldırdığının, hoşgörüsüyle karşılanması gerektiğini anlatan şaşırtıcı bir konuşma yaptı.

Bu konuşma Dreux'de Ramazan geceleri kopan şamatadan, ya da kurban bayramında apartman içinde kesilen koyunlardan ve merdivenlerden akan kanlardan ya da kocaları dışarıda otoparklarda savaşıırken yere koydukları mangalda yemek yapan peçeli Türk kadınlardan, ya da Dreux'daki Faslı ve Cezayirli erkek çocukları birer manyağa dönüştürmek için Kaddafi'nin yolladığı silahlardan söz eden Le Pen'in konuşmasından pek farklı değildir.

tend to do well in the immigrant projects in direct proportion to the Front National doing well in the French projects. In the city of Dreux, Le Pen got rid of the local government and the local deputy to the National Assembly by sending people into the French housing projects, disguised as vacuum cleaner salesmen, and persuading the workers there, who were usually out of work, that every Algerian in town had been able to buy a better, newer, more expensive vacuum cleaner than his own. The right took over the town council. Then the Muslim Brothers took over the immigrant projects. The Arab children were taken out of school and put in Koranic schools, and forbidden to play with French children. The French children were forbidden to play with them. Gangs formed. Fighting started. The city divided. Then the old mayor - she was also the Socialist deputy - turned out to be fond of a woman there, and that was a gift to Le Pen, because it was clear that women together was like being Arab - it was not "French".

The fall of Dreux, as they call it, took less than a year. Now Carpentras is the Provence, and arguably more easygoing. But the Algerians there have stopped getting up for the old ladies, and up towards Mont Ventoux some fundamentalist Christian monks - nationalist, separatist, the "multi-cultural" mirror image of the Muslim Brothers - are using their monastery grounds for paramilitary training. They talk about the flag and the cross, and use a bible that has been outlawed by the church, as anti-semitic, for several hundred years.

So in a way the locals are right when they say it all began with the park benches.

Last summer, Jacques Chirac, the mayor of Paris, made an astonishing speech about sympathizing with a hypothetical French worker in a project in the Goutte d'Or who sees his Arab neighbor with - this is a quote - "three or four wives and twenty kids", getting a welfare check

JANE KRAMER

Arkadaşım Alman gazeteci Wiglaf Droste'nin anlattığına göre Frankfurt'ta gerçekten de evin içinde hayvanları boğazlayan bir Bulgar komşusu varmış ve koku o kadar iğrençmiş ki, komşusuna gidip, "Bana bak, bu yaptığın beni rahatsız ediyor. Her yer kan içinde. Koku da korkunç!" demiş. Bulgar da ona hırlamış ve holde hayvan boğazlamaya devam etmiş. Droste, Berlin'e taşınmış. Kendi özel "göçmen sorunu" na çözüm bulamadığını söylüyor ama pek çok kişinin pek çok politikacının bu sorunların çözüme kavuşamayacağını söylediğini de biliyor. Oysa bunlar tam da çözülecek ya da üzerinde bir karara varılacak ya da en azından çözüm gerektiren sorunlar olarak kabul edilecek konular, çünkü her ne kadar zaman zaman insanlara acı verecek radikal çözümlere başvurma eğilimi göstersek de, uygar insanlar olarak bunu yapmamaya özen göstermeliyiz.

Belki Bulgar eve dönmekten vazgeçer de, Almanya'yı vatan edinirse holde hayvan kesmekten vazgeçer. Ya da biri çıkar da bir mezbaha inşa ederse, hayvanlar orada kesilebilir. Ya da bu işi kasaba bırakır. Ya da belki çocukları büyür bu işi kasaba bırakırlar. Bu bir kültür sorunu mu yoksa din ya da milliyet, ya da ekonomi sorunu mu? Şu anda kimse bunun cevabını bilmiyor.

Droste, kendi payına, Almanya'nın sınırlarını kapatacağına ve sonunda da Avrupa'nın geri kalan ülkelerini de aynı şeyi yapmaya ikna edeceğine inanıyor. Şu anda Almanya'da, Fransa'da, İtalya'da ve İngiltere'de de 1 Ocak 1993'te pasaport engeli kaldırılınca (ya da kaldırılırsa) Avrupa'nın on ya da yirmi hatta kırk milyon Doğu Avrupalı işçinin "istilasına" uğrayacağından söz ediliyor. Başka konularda hoşgörülü olan bazı Fransızlardan, bu işçilerin topluluk içinde serbestçe seyahat ederek "Avrupalılardan ayırt edilmez" hale geleceği ve sonunda Paris ya da Clermont Ferrand gibi yerlere gelip iş arayacağı yolunda şikayetler duydum.

Kimse Batı Avrupa'nın kırk milyon Doğu Avrupalı'yı kaldırayabileceğine inanmıyor. Sorun, şikayet eden insanların zihninde onların artık "Avrupalı" değil, "Avrupalı" dan ayırt edilmez"

for fifty thousand francs without working at all, and – this is another quote – "if you add to that the noise and the smell", goes crazy.

This is not so far from Le Pen, in Dreux, talking about the racket at night during Ramadan, or about the sheep being slaughtered in the halls for the Feast of Abraham and the blood pouring down the stairwells, or about the veiled Turkish women who cook on braziers on the floor while their husbands fight outside in parking lots, or about the weapons sent by Qaddafi to turn the little Moroccan and Algerian boys of Dreux into maniacs.

My friend Wiglaf Droste, who is a German journalist, says that he had neighbor in Frankfurt – a Bulgarian neighbor – who indeed slaughtered animals in the hall, and that the smell was disgusting, and that he went to the neighbor and said, "Hey, this bothers me. The blood all over the place. The terrible smell!" – and the Bulgarian snarled at him and kept on slaughtering animals in the hall. Droste moved to Berlin. He says he had no solution to his particular "immigrant problem", but he knows that too many people, too many politicians, are saying that these problems cannot be solved – and that these are precisely the problems that have to be solved or resolved or at least accepted as problems to solve, because civilized people do not throw out the baby with the bath water. Though we often try.

It may be that the Bulgarian will stop slaughtering in the hall when he stops thinking about going home, when he makes Germany home. Or maybe he will start slaughtering in a slaughterhouse, if someone builds a slaughterhouse. Or let the butcher do it. Or maybe his children will grow up and let the butcher do it. Is it a question of culture, or religion, or nationality, or economics? Right now, nobody knows.

Droste, for one, thinks that Germany is going to seal its borders, and eventually persuade the rest

JANE KRAMER

olmaları. Batı Avrupalılar Doğu Avrupa konusundaki korkularını ya da Doğu Avrupa'ya yardım yapma gereksinimini dile getirdiklerinde ekonomik terimlerle konuşma eğilimi gösteriyor ve işadamları Doğu Avrupa'ya çekilemezlerse – ki bu iş Doğu Avrupa'nın hoşlanacağı bir şekilde başarılmaz – Doğu Avrupa'nın bir başka *mezzogiorno* olacağını ve tıpkı 1950'li ve 1960'lı yıllarda güney İtalya'nın boşalması gibi, herkesin burayı terkedeceğini söylüyorlar.

Ama Doğu ve Batı da, tıpkı Kuzey ve Güney, ya da şimdiki sağ ve sol misali, zihni tavırlardır. Batı (ya da Kuzey), sizinkinden daha iyi bir hayatı hayal ettiğiniz yerdir. Doğu Avrupalılar memleketlerinden söz ettiklerinde, "batının doğusu" olarak tanımlayacağınız şeyden söz ettiklerinde, bir doğu *mezzogiorno*'su kastetmezler. Avrupanın "Karaderilileri" olmaktan söz ederler ki, bunun da tam anlamıyla ekonomik bir görüşü yansıttığı söylenemez. Doğu Avrupalılar bugüne dek kendilerini kötü bir sistemle yönetilen Avrupalılar sayıyorlardı. Şimdi Bankacılar gidip kredi konusunda "Avrupalı" ölçütleri kabul ederlerse onlara para kazanabileceklerini söylüyorlar. Bankacılara göre bunun anlamı serbest piyasa ekonomisi ve işleyen demokrasiler anlamına geliyor.

Doğu Avrupalılar genellikle bunu kabul etmiyorlar. Bankacılara kendilerinin "Avrupalı" olduklarını, olmayanların ise

öteki Doğu Avrupalılar olduğunu söylüyorlar. Macarlar "Biz Avrupalıyız" diyor, "Çekler gibi değiliz". Çekler ise, Polonyalıların aksine *kendilerinin* Avrupalı olduğunu savunuyorlar. Ukraynalılara bakılırsa *onlar* Avrupalı, Ruslar değil. Böylece bankacılar çekip gidiyor, AT etrafa bir göz atıp biz de size serbest dolaşım hakkı vermeyiz diyor. Avrupalı olmayacak kadar yoksulsunuz. Zaten bir hata yapıp Yunanlılara ve İrlandalılara Avrupalı olma izni verdik. Bir daha asla aynı hatayı yapmayız.

Ve böylece Doğu Avrupalılar, "Avrupalılaştık" için batıya geliyorlar, Avrupalı olmadıklarını keşfediyorlar. Birkaç yıl önce bir yazımda anlattığım önce iltica etmeye çalışıp hapse atılan ve

of Europe to do the same. There is talk in Germany now – and in France and Italy and England – of an "invasion" of ten or twenty or even forty million East European workers once (or if) the passport barriers come down on January 1, 1993. I have heard otherwise tolerant Frenchmen complain that those workers will be "indistinguishable from Europeans" travelling freely within the Community, and will end up in places like Paris or Clermont-Ferrand, looking for jobs.

No one believes that Western Europe can support forty million East Europeans; the problem is that to the minds of the people complaining they are not "Europeans" anymore – only "indistinguishable from Europeans". When Western Europeans talk about their fears for East Europe, and the need for investment in East Europe, they tend to talk in economic terms and say that unless business is lured to East Europe – and in ways palatable to Eastern Europeans – then East Europe will become another *mezzogiorno*, and everyone will leave, the way southern Italy emptied in the fifties and sixties.

But East and West are also states of mind, like North and South, or, as we see now, Right and Left. The West – or the North – is wherever you imagine a life better than your own. East Europeans don't talk about an eastern *mezzogiorno* when they talk about home – about being what you might call "the east of the west". They talk about becoming the "Blacks" of Europe, which is not entirely an economic statement.

They thought they were Europeans with a rotten system. Bankers come to them now and say there is money for them – if they meet the "European" criteria for credit, which according to the bankers means free-market economies and functioning democracies. They rarely do. They tell the bankers they are "European" – it is the other East Europeans who are not. The

JANE KRAMER

sonunda da 1985'te Batı'ya getirilen Doğu Alman Peter Schmidt'in öyküsü bir bakıma uç bir örnekti. Kayıtsızlığın, umutsuzluğun, yetersizliğin, ve kafa karışıklığının en uç örneği. Ama sanıyorum bugün Doğu Alman yerine Doğu Avrupalıyı koyarsam, öykü gene geçerliliğini korur:

"Peter Batı Avrupa'dan para ya da demokrasi istemiyordu, hatta Stones'un ve Grateful Dead'in ve yıldızlarının parladağı andan yirmi yıl sonra Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde işitilmiş başka toplulukların müziklerini de istemiyordu. Doğu Almanya'nın yitirdiğı bir şeyi istiyordu ve bunu tanımlayamazdı. Belki de aslında aradağı kendine bir enerjiye, bir yeterliğe, onu dünyaya bağlayacak bir güvene, kendini bulmaya duyduğu özlemdi. Doğu Almanya ona ne olduğunu öğretmeye çalışırken (bir işçi devletinin işçisi, fazla akıllı, şüpheli olmayan, işbirliğine yatkın biri) ona kim olduğu ya da nasıl kendisi olabileceğı yolunda herhangi bir şey öğretmeyi ihmal etmişti. Sonuçta, Hamburg'da tanıdığı delikanlılar nasıl kızlara, ya da işe, ya da BMW'lere nasıl özlem duyuyorsa, o da kendini bulma özlemi duyuyordu.

Bu onda derin bir edilginlik yarattı. Hamburglu arkadaşlarına Batı Almanya'nın çok hırslı çok saldırgan olduğunu söyledi. Kendi deyişle memleketindeki "daha kapalı, daha pis hayatı" arıyordu. Önce onun egzotik biri olduğunu düşündüler.

Onun hakkında başka ne düşünebileceklerini bilemiyorlardı. Onun mesafeli ve fazlasıyla serinkanlı biri olduğunu düşündüler, çektiğı acılar onu "kayıtsız" biri yapmıştı. Ama sonunda Peter'e tahammül edemez oldular. Onun tembel, üşengeç, belki de biraz garip olduğuna karar verdiler. Neyi beklediğini ya da neyin halledilmesini beklediğini bilmiyorlardı. Neden tarih doktorasını almak üzere olan, bir heavy-metal grubunda gitar çalan, parası kalmayınca da çıkıp kendine bir iş bulan batılı oda arkadaşı Rudolf gibi atak biri olmadığını ve kendilerine katılmadığını anlamıyorlardı."

Rudolf tam bir Hamburg radikalıydı. Parasını daktilo kızlara bilgisayar kullanmasını öğreterek

Hungarians say, "We are the Europeans, not like the Czechs." The Czechs say they are the Europeans, not like the Poles. The Ukrainians say they are the Europeans, not like the Russians. So the bankers leave, and the EC looks around and says we can't float you either. You're too poor to be European. We made the mistake of letting the Greeks be European, and the Irish. Never again.

And so the East Europeans come west to be "European" – and discover they are not. It is like the East German boy I wrote about a few years ago, who tried to emigrate, and was imprisoned, and was finally bought West in 1985. Peter Schmidt is in some ways an extreme – of apathy, of distress, of incapacity and confusion. But today I think I could substitute East European for East German, and his story would still ring true:

What Peter wanted in the West was not money or democracy, or even record stores with aisles devoted entirely to the Stones and the Grateful Dead and the other sounds that had arrived in the German Democratic Republic twenty years past their moment. He wanted something East Germany had lost, and he could not have described it except as a longing that was really a longing for himself, for an energy, an adequacy, a confidence that would connect him with the world. East Germany, trying to teach him what he was – trying to produce a worker for a worker's state, someone not too smart, not too sceptical, someone cooperative – had neglected to teach him anything about who he was or how to get to be himself. He longed for himself the way the boys he eventually got to know in Hamburg longed for girls or jobs or BMWs. It produced in him a deep passivity. He told his Hamburg friends that West Germany was too ambitious, too aggressive – he missed what he called the "closer, dirtier life" at home. At first, they thought he was exotic. They did not know what else to make of him. They thought he was laid back and supercool – that suffering had

JANE KRAMER

mi, postahanedede çuval taşıyarak mı, yoksa Reeperbahn'da trafik ışıklarında Morgenpost satarak mı, ya da Hamburg'daki bir toptancının deposunda kullanma süresi dolmuş mantar konserveleri ile domateslerin etiketini değiştirerek mi kazandığı onu hiç ilgilendirmiyordu. Sistemle başa çıkabiliyordu; oysa Peter Schmidt sistemde bir işe girmeyi, sistemde bir kız bulmayı, ve hatta kendisine bulaşık yıkama talimatı verilmemişse, sistemde bulaşık yıkamayı da reddediyordu. Talimatları izleyebiliyordu ama kolay kolay özgür olamayacağı anlaşıldı. Hayalini kurduğu özgürlük, her zaman bir sınırın ötesinde, bir başka tarafta, hapishaneden, umutsuzluktan ya da akşam yemeği bulaşıklarından uzakta idi. Bunun Batı Almanya'nın güçlü yetkinliği ya da Doğu Almanya'nın güçlü ağırkanlılığıyla pek fazla bir ilgisi yoktu. Peter'e göre Doğu Alman olmanın en sorunlu ve acınası yanı, kişinin en berrak ve iyi düşünebildiği zamanın ancak bir sınırda, duvar dibinde, ya da hapishane kapısında öte tarafı hayal ettiği an olmasıdır.

"detached" him. But in the end they got impatient with Peter. They decided he was lazy, indolent, maybe a little strange. They did not know what he was waiting for, or why he expected to be taken care of – why he did not get up and go out and participate, like his western roommate, Rudolf, who was getting a doctorate in history and played guitar with a heavy-metal band and, whenever he was broke, went out and found himself a job. Rudolf was a proper Hamburg radical. It didn't matter to him if he made his money teaching typists how to use computers or hauling sacks at the post office or hawking the *Morgenpost* at traffic lights on the Reeperbahn or changing the labels on expired cans of mushrooms and tomatoes at a Hamburg wholesaler's warehouse. He could handle the system, whereas Peter Schmidt refused to take a job in the system, or find a girl in the system, or even do the dishes in the system if he was not instructed to do the dishes.

He could follow instructions, but it turned out that he could not easily be free. The freedom he dreamed of was always across some border, on the other side, away from prison or distress or the dinner dishes. It had as little to do with West Germany, with its strident apathy. Peter says that maybe the problem of being East German, the pity of being East German, is that you are always at your best, and your clearest, standing at a wall or a border or a prison door, reflecting on the other side.